

ORGANIZAREA CONTROLULUI ȘI BUGETAREA ÎN CADRUL INSTITUȚIILOR PUBLICE

Andrei RABEL,

masterand, anul II, Facultatea Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 657.63:336.14:373.5(478)

E-mail: rabeia2002@gmail.com

Viața economică se află într-o perpetuă transformare, cu evoluții surprinzătoare, urmate de involuții la fel de neașteptate. În prezent, ne aflăm într-o situație nouă a istoriei economiei mondiale, complexă, dominată de instabilitate și incertitudine, recunoscută sub denumirea de criză economică și financiară. Impactul acesteia a fost puternic și s-a extins în toată lumea într-un ritm extrem de alert. [1, p.6]

Actualitatea, importanța și motivația temei cercetate este reprezentată de prezența fraudele financiare de la începutul secolului al XXI-lea, atât în economia națională, cât și internațională, care au scos în prim plan aspectul deficitar a organizării economice a entităților.

Scopul cercetării este de examinare și consolidare a direcțiilor de îmbunătățire privind aspectele teoretice și practice în organizarea, documentarea procedeelelor controlului intern privind diminuarea erorilor utilizării resurselor financiare ale bugetului de stat și asigurarea dezvoltării entităților publice.

Vorbind despre controlul intern, e important de conștientizat faptul că acesta nu este util, decât atunci când are drept scop realizarea unor obiective concrete, iar înainte de a compara rezultatele prognozate cu cele reale, trebuie de determinat clar aceste obiective. Controlul intern are următoarele obiective [2, p. 38]:

1. Obținerea unei informații fiabile și complete;
2. Conformitatea dintre politică, planurile de activitate, proceduri și legislație;
3. Asigurarea integrității activelor;
4. Utilizarea eficientă și eficace a resurselor disponibile în cadrul entității publice;
5. Realizarea obiectivelor și sarcinilor trasate de către instituție.

Organizarea și prezența controlului intern în I.P. Gimnaziul Stețcani reprezintă cheia succesului activității acesteia. Astfel chiar dacă este prezent principiul trasabilității documentelor, acesta nu este indicat și reglementat de un regulament care să includă și un registru intern. Un regulament clar ar stabili procedurile, responsabilitățile și formatul registrului, asigurând o aplicare uniformă și consecventă a trasabilității. Prezența unui astfel de registru va ajuta entitatea sub mai multe aspecte, și anume:

1. Reducerea comiterii erorilor la elaborarea și aprobarea documentelor.
2. Identificarea persoanei responsabile în cazul depistării unor erori.
3. Corelarea documentelor interne între ele.
4. Corelarea documentelor interne cu rapoartele statistice și fiscale.

Odată cu efectuarea controlului intern are loc și identificarea, evaluarea și soluționarea riscurilor identificate. Astfel pentru aceasta I.P. Gimnaziul Stețcani trebuie să elaboreze un registru intern al riscurilor, registrul dat, completat corect și actualizat, devine documentul prin care se prezintă informația aferent rezultatelor petrecerii controlului intern și identificării riscurilor ce pot afecta activitatea instituției.

Analizând toate riscurile identificate, evaluate și înregistrate în registrul intern a riscurilor în cadrul I.P. Gimnaziul Stețcani se constată că toate cad sub responsabilitatea contabilului. Reacția la riscurile care au o probabilitate de a se întâmpla scăzută, este de a se implementa un registru intern privind circulația documentelor și a unui regulament intern privind inventarierea. Reacția la riscurile cu referire la insuficiența de fonduri este ca în trimestrul 3 contabilul să realizeze un recalcul la disponibilitatea de fonduri pentru a acoperi cheltuielile până la finele anului 2025 și apoi directorul I.P. Gimnaziul Stețcani să elaboreze un ordin către Direcția de Finanțe Criuleni cu privire la insuficiența de fonduri ce pot afecta activitatea entității.

Bugetarea se caracterizează ca un instrument managerial care asigură delimitarea obiectivelor entității, verificarea eficienței prin compararea rezultatelor cu nivelul bugetat al acestora. Totodată bugetarea devine planul de acțiune a entității pe o perioadă, cu valori determinate în baza experienței anterioare, cu delimitarea valorii cheltuielilor conform destinațiilor, și nu în ultimul rând, servește drept instrument de comparare a rezultatelor preconizate cu cele atinse real, și de determinare a cauzei care a influențat apariția abaterilor.

Influența bugetului se determină în corelare cu perioada pe care acesta se formează, astfel în dependență de perioada de influență există următoarele tipuri de bugete [3]:

- *Bugetarea pe termen scurt* presupune stabilirea de obiective și strategii care pot fi atinse într-un an sau mai puțin.
- *Bugetarea pe termen mediu* reprezintă legătura dintre bugetarea pe termen scurt și pe termen lung. Acest tip de bugetarea acoperă o perioadă de la 1 la 5 ani.
- *Bugetarea pe termen lung sau bugetarea strategică* se referă la stabilirea obiectivelor și evidențierea strategiilor care se desfășoară pe câțiva ani.

Avantajului întocmirii bugetelor pe termen mediu față de bugetele formate pe termen scurt în cadrul I.P. Gimnaziul Stețcani sunt:

1. dispunând de un buget pe termen mediu entitatea își poate prognoza mai bine activitatea și în caz că reușește să-și acopere necesitățile, însă cu o valoare mai mică decât a fost bugetat aferent unei destinații, poate face o plată în avans furnizorului pentru a-și asigura activitatea pentru următorul an, întrucât valoarea cheltuielilor cresc de la o perioadă la alta;
2. bugetul pe termen lung poate fi descompus în bugete pe termen scurt doar făcând puține recalculări la unele valori în cazul unor devieri mari de preț, sau în cazul fluctuației numărului de elevi alimentați sau a numărului de personal angajat;
3. un buget pe termen mediu permite instituției să anticipeze potențiale schimbări economice sau evenimente neprevăzute și să elaboreze strategii pentru a le face față.

Concluzii. Analiza detaliată a controlului intern și a procesului de bugetare în cadrul I.P. Gimnaziul Stețcani relevă o serie de aspecte cruciale pentru buna funcționare și responsabilitatea financiară a instituțiilor publice. Deși nu s-au identificat abateri majore de la reglementările legale, se constată o nevoie semnificativă de consolidare a cadrului normativ intern pentru a spori eficiența controlului intern. Totodată se constată că controlul intern este un punct slab al entității, chiar dacă toate sursele au destinațiile lor, este necesar de restructurat activitatea entității cu privire la desfășurarea controlului intern.

Cercetarea controlului a demonstrat importanța acestuia în vederea asigurării continuității în activitatea entității. În condițiile actuale, nu se mai poate menționa că controlul intern este echivalent al controlului de gestiune sau al celui bugetar. Deși se află în relații de intercondiționare, fiecare gen de control își are obiectivele sale, de aceea în cadrul entității este necesar de a se forma diferite regulamente, registre interne pe fiecare aspect de activitate.

Referințe:

1. Neculai Tabără. „Posibilități de perfecționare a metodologiei de calculație a costurilor întreprinderilor industriale”. Teza de doctorat. Iași 2013;
2. Olga D. *Evaluarea sistemului de control intern: „Reversul Medaliei”*. În „ECONOMICA” nr. 2, ASEM.
3. The Differences Between Long-Term, Mid-Term, and Short-Term Planning [accesat 31.03.2025]. Disponibil: <https://www.achievet.com/resources/blog/the-differences-between-long-term-mid-term-and-short-term-planning/>

Recomandat

Valentina PANUȘ, dr., conf. univ.